

Til: Kommunal- og distriktsdepartementet
Fra: Nasjonalt geodataråd
Dato: 22. desember 2022

Formål

Geodatrådet og Samordningsgruppen for geografisk informasjon vil med dette brevet gi et felles råd til KDD om finansiering av fellesløsninger, åpne data direktivet og midtveisevalueringen av geodatastrategien.

Råd om utfordringer for geografisk infrastruktur og geodata

Bakgrunn

Nasjonalt Geodataråd¹ er nedsatt av Kommunal- og distriktsdepartementet, KDD, og skal sikre et godt samarbeid mellom alle som forvalter og bruker geografisk informasjon. Samordningsgruppen for geografisk informasjon er det utøvende organet og beslutningsmyndighet for partene i Norge digitalt-samarbeidet. Det er en nasjonal tverrsektoriell gruppe oppnevnt av Miljøverndepartementet i 2013, i tråd med føringer i Geodataloven og Geodataforskriften. Geovekst-samarbeidet er viktig for kartlegging av Norge. De sentrale Geovekst-partene er Statens vegvesen, energiforsyningen, kommunene, Statens kartverk, Telenor og landbruket. NVE er sentral part i laserskanning, og i tillegg deltar Nye Veier og Bane NOR i utvalgte kartleggingsprosjekter.

Kartlegging, blant annet innenfor Geovekst, omløpsfotografering og laserskanning til høydemodellen, gir detaljerte geodata som forvaltes, vedlikeholdes og formidles gjennom fellesløsninger i den geografiske infrastrukturen. Disse geodataene leveres til Geovekst-samarbeidet og en rekke andre offentlige og private virksomheter som bruker geografiske data. Geodataene understøtter en rekke samfunnskritiske tjenester, og er avgjørende for å løse sektorenes samfunnsoppdrag. Eksempler på slike tjenester er håndtering av klimatilpasning- og miljørisiko², plan- og byggesaks prosesser i kommunene, arealbruk og arealregnskap samt data og kartleveranser til

---

¹ [Nasjonalt geodataråd - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

² [Årsakene til kvikkleireskredet i Gjerdrum 2020 \(regjeringen.no\) og Dokument 3:6 \(2021-2022\) \(riksrevisjonen.no\)](#)

forsvaret og beredskapsstatene hvor behovet er økende gitt den geopolitiske situasjonen.

Geodatarådet og Samordningsgruppen har behandlet finansiering av fellesløsninger i den geografiske infrastrukturen og åpne data direktivet³ i sine møter i november 2022. Det gjøres oppmerksom på at Geodatarådet også tidligere⁴ har gitt råd til KDD knyttet til finansiering av fellesløsninger i den geografiske infrastrukturen.

Nødvendig finansiering av geografisk infrastruktur

Midtveisevalueringen av nasjonal geodatastrategi⁵ ble levert til KDD av Menon Economics i oktober 2022. I oppsummeringen står det at «finansiering av offentlige fellesløsninger innenfor geodataområdet er krevende med dagens finansieringsmodeller og rammebetingelser.» Dette er et syn Geodatarådet og Samordningsgruppen for geografisk informasjon deler.

Fellesløsninger for formidling og forvaltning av geodata, for eksempel Sentral Felles Kartbase (SFKB), Geonorge, Nasjonal detaljert høydemodell og Norge i bilder, mangler midler til drift, forvaltning og videreutvikling. Felles kartlegging av data som forvaltes og formidles gjennom fellesløsningene skal sikre geodata til samfunnskritiske oppgaver. Det gir også raskere, billigere og mer brukervennlig tilgang til geodata, og løser mange virksomheters behov på en ensartet, effektiv og sikker måte. Mengden digital informasjon i samfunnet vokser eksponentielt, og hele 80% av denne informasjonen er ifølge FN knyttet til et geografisk sted. Tilgang på oppdaterte og lett tilgjengelige geodata i robuste fellesløsninger er derfor avgjørende for å hente ut gevinstene fra kartleggingene.

I forbindelse med Regjeringens budsjettbehandling for 2023 og 2024 vil Geodatarådet og Samordningsgruppen uttrykke betydelig felles bekymring for manglende finansiering av fellesløsningene i den geografiske infrastrukturen. Det er stort behov for tilgjengelige, oppdaterte og gode geodata til samfunns- og virksomhetskritiske oppgaver. Behovet kan ikke dekkes uten tilstrekkelig finansiering av fellesløsningene som forvalter geodataene.

Råd:

Geodatarådet og Samordningsgruppen for geografisk informasjon mener det er behov for en tydelig og forutsigbar satsning på fellesløsninger i den geografiske infrastrukturen. Dette er en digital infrastruktur som både kommuner, fylkeskommuner og statlige og private virksomheter er avhengig av for å løse sine samfunnsoppdrag.

Åpne data direktivet, ODD

Åpne data direktivet⁶ har til hensikt å hente ut verdien av data fra offentlig sektor. Direktivet regulerer «åpne data», altså data som ikke er underlagt juridiske begrensninger som taushetsplikt og personopplysninger.

[3 Oversikt over EU-regelverk om deling og bruk av data | Digdir](#)

[4 rad om -finansiering 7mars.pdf \(regjeringen.no\)](#)

[5 midtveisevaluering nasjonal geodatastrategi.pdf \(regjeringen.no\)](#)

[6 EUR-Lex - 32019L1024 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

To hovedprinsipper i direktivet er for det første at data fra offentlig sektor skal være åpent tilgjengelige for alle som ønsker å bruke dem. For det andre at data fra offentlig sektor som hovedregel skal gjøres gratis tilgjengelig. Direktivet trådte i kraft 16. juli 2019 i EU, med frist for å iverksette 16. juli 2021. ODD ble innlemmet i EØS-avtalen juni 2022, og deretter har et lovforslag for å gjennomføre ODD i norsk rett vært på høring fra Kommunal- og distriktsdepartementet.

Geovekst-samarbeidet foretar felles geografisk kartlegging, og er basert på et spleiselag mellom Statens vegvesen, energiforsyningen, kommunene, Statens kartverk, Telenor, landbruket og Norge Digitalt-partene. Partene investerer mellom 150 og 175 millioner kroner i denne kartleggingen årlig. Dagens regelverk, Offentlegforskrifta § 4, sier at «det kan krevjast betaling for geodata (kart mv.) og eigedomsinformasjon.» I KDD sitt høringsbrev⁷ foreslår departementet å endre muligheten til å ta betalt for geodata. I tillegg faller geodata inn under datasett med høy verdi, som er underlagt særskilte regler i direktivet. Disse dataene skal være gratis tilgjengelige, maskinlesbare, levert via programmeringsgrensesnitt for applikasjoner (API-er), og tilgjengelige for massenedlasting.

Det nye regelverket påvirker Geovekst-samarbeidet og fellesløsningene i den geografiske infrastrukturen betydelig. For det første vil det å gjøre geodata gratis tilgjengelig utfordre Geovekst-samarbeidet. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) uttrykker utfordringen i sin høringsuttalelse: «Hvis direktivet gjennomføres og Geovekst-data faller inn under direktivet, må det forventes at de private partene i Geovekst ikke ser noen grunn til å delta i spleiselaget.» For det andre vil direktivet påføre partene og fellesløsningene i den geografiske infrastrukturen en betydelig økonomisk og administrativ tilleggsbyrde. Både fordi muligheten til å ta betalt for geodata reduseres eller bortfaller, og fordi dataene skal være maskinlesbare og tilgjengelige gjennom API og massenedlasting. Dette påpekes av flere andre høringsinstanser herunder, Geovekst-samarbeidet selv⁸, Storkommunegruppen⁹ med flere. For det tredje vil en dataforvaltning uten tilstrekkelig finansiering føre til at dataene raskt forringes, noe som vil gjøre dem stadig mer uegnet som underlag for en rekke samfunnskritiske beslutninger og vedtak (for eksempel beredskap og krisehåndtering, plan- og byggesaksbehandling, prosjektering og utbygging, grunnlag for politikktutforming, tilskuddsutbetalinger og næringsutvikling). Automatisering av arbeidsprosesser og digitalisering i kommunene vil også bli vesentlig rammet av redusert kvalitet. En rekke kommuner i Norge vil kunne miste et tilrettelagt kunnskapsgrunnlag og tilgang til kompetanse som følge av en fragmentert kartlegging og samarbeid.

Råd:

Geodatarådet og Samordningsgruppen for geografisk informasjon vil gi et felles råd til KDD når det gjelder implementering av åpne data direktivet og datasett med høy verdi. Det norske samarbeidet om geografisk kartlegging, Geovekst, må sikres regulatorisk og finansielt ved innføring av Åpne data direktivet og høyverdi datasett. Dette kan gjøres ved å videreføre dagens regulering av geodata i offentligforskrifta

---

⁷ [Høring - gjennomføring av direktiv \(EU\) 2019/1024 om åpne data og viderebruk av informasjon i offentlig sektor i norsk rett - regjeringen.no](#)

⁸ [kartverket_geovekst.pdf \(regjeringen.no\)](#)

⁹ [Høring ODD fra Storkommunegruppa.pdf,](#)

gjennom en unntakssøknad fra direktivet, og/eller ved at KDD særskilt finansierer innsamling, forvaltning og formidling av datasett som skal gjøres gratis tilgjengelig som følge av direktivet¹⁰. Alternativet er en mer fragmentert og vesentlig dyrere geografisk kartlegging, lavere kvalitet som begrenser bruk og legitimitet, med de konsekvenser det har for samfunnskritiske oppgaver omtalt over.

Geodatarådet og Samordningsgruppen står sammen om rådene knyttet til styrket finansiering av fellesløsninger i den geografiske infrastrukturen samt regulatoriske og finansielle grep for å bevare Geovekst-samarbeidet.

Råd knyttet til midtveisevaluering av nasjonal geodatastrategi

Midtveisevalueringen av nasjonal geodatastrategi¹¹ ble levert til KDD av Menon Economics i oktober 2022. Oppsummeringen av evalueringen gjengir tre hovedfunn:

- Geodatastrategien er godt forankret hos statlige fagavdelinger, men i begrenset grad hos ledelsen til tiltaks-eierne (med unntak av Kartverket), og i mindre grad i privat, kommunal og fylkeskommunal sektor.
- Geodatastrategien og tilhørende handlingsplan legger i liten grad til rette for prioritering av innsatsen på geodataområdet.
- Finansiering av offentlige fellesløsninger innenfor geodataområdet er krevende med dagens finansierings-modeller og rammebetingelser.

Evalueringen gir også anbefaling om tiltak innenfor tre hovedtema:

1. Prioritering frem til strategiperiodens slutt i 2025
2. Forankring av geodatastrategien
3. Utvikling av en datastrategi i neste strategiperiode

Råd:

Geodatarådet og Samordningsgruppen har allerede gitt råd om behovet for en tydelig satsning på fellesløsninger i den geografiske infrastrukturen, se over. Rådet understøttes nå av ett av hovedfunnene i midtveisevalueringen, noe som forsterker behovet for snarlige tiltak knyttet til fellesløsningene.

Når det gjelder funn og tiltak knyttet til forankring av geodatastrategien og prioritering av tiltak i tilhørende handlingsplan støtter Geodatarådet og Samordningsgruppen behovet for tiltak på disse områdene, og vil derfor foreslå at Samordningsgruppen for geografisk informasjon og Kartverket gis i oppgave å:

- *Foreslå en prioritering av tiltak for å og redusere antallet tiltak som skal realiseres i parallell. Dette sammen med finansiering av prioriterte tiltak er viktig for å sikre gjennomføring.*

---

¹⁰ Her kan man se til Danmark for inspirasjon, ref. [Betaling for data \(digst.dk\)](#)

¹¹ [midtveisevaluering_nasjonal_geodatastrategi.pdf \(regjeringen.no\)](#)

- *Utarbeide en plan for forankring av geodatastrategien, gjerne inspirert av måten KS og regjeringens digitaliseringsstrategi formidles, rapporteres og forankres på¹².*

Forslag til prioritering og plan for forankring forelegges Geodatarådet og deretter KDD.

For Geodatarådet:

Roar Skålin, leder av rådet, direktør Meteorologisk institutt

Øistein Knudsen Jr., sjef Sivilforsvaret

Camilla Brekke, prorektor Universitetet i Tromsø og styreleder for Jordobservasjon Tromsø

Rozemarijn van der Hilst-Ytreland, seksjonsleder, Digitaliseringsdirektoratet

Hildegunn Norheim, direktør kart og statistikk, Norsk institutt for bioøkonomi

Arne Bjørn Mildal, Direktør for IKT og informasjonsforvaltning, Norges vassdrags- og energidirektorat

Einar Vik Arset, kystdirektør, Kystverket

Johnny Welle, direktør, Statens kartverk

Trygve Sparr, forskningsdirektør, Forsvarets forskningsinstitutt

May Britt Myhr, direktør, Norges Geologiske Undersøkelse

Dina Lefdal, fylkesdirektør infrastruktur og vei, Vestland fylkeskommune

Kristin Barvik, kommunaldirektør, Sandnes kommune

Mona Høiås Sæther, enhetsleder, Trondheim kommune / Geoforum

Øyvind Husby, administrerende direktør IKT-Norge

For Samordningsgruppen:

Knut Bjørgaas, Leder av gruppen, Statens Kartverk

Per Vallner, Statsforvalteren, Statsforvalteren i Oslo og Viken

Jørn Kristian Undelstvedt, Statistisk sentralbyrå (SSB)

Frode Skjævestad, Kystverket

Øyvind Martinsen, Forsvaret, Forsvarets militærgeografiske tjeneste (FMGT)

Hildegunn Norheim, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO)

Kjersti Ruud Løvseth, Norges Geologiske Undersøkelse (NGU)

Eli Øydvin, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

[12 Handlingsplan for digitalisering av offentlig sektor | Digdir](#)

Atle Dale Moen, Statens vegvesen

Svein Olav Mjelve, Telenor

Kristin H. Lind, Energi Norge

Rolf Thore Bekkhus, Storbykommunene, Oslo kommune

Anne Kjersti Briskerud, Kongsvinger kommune

Jan Christian Andersen, Arendal kommune

Heidi Liv Tomren, Kommunenes Sentralforbund (KS)